

Dežman, ampak z dobrim prevdarkom, in gledé na razmere naše dežele izdelal postavo tako, da z dobro vestjo moram reči, če se potrdi ta postava, se našim šolam nova in dobra podlaga naredi. (Dobro! dobro!)

(Dalje prihodnjič.)

Slovansko slovstvo.

* **Istran**, to je, národní koledar za godinu 1869. Sostavio Franjo Ravnik. — Tako se zove prvi koledar namenjen našim bratom v Istri, ki ga je natisnil J. Blaznik v Ljubljani. Po navadni pratiki razun 70 narodnih prislovic, ki jih govori narod po Istri, Dalmaciji, Hrvaškem, Srbiji, Črni gori, Bosni in Ercegovini, in nekoliko basen, obsega ta koledarček zdravstvene in gospodarske poduke, vse na kratko pa dobro. — Naj bralcem našim iz basen podamo eno za poskušnjo v opomin; — imé jej je „Lav (lev) i lesica.“ Lav se svadi sa četvero medvedi. Ali ovi biahu liepo složni, i lav se je bojava naskočiti jih. Zato šalje lesicu k njim, da jih svojom lukavom mudrostju svadi. Dugo je nestalo lesice, ali napokon se lje povrati. Lav ju upita: „kakove glasove mi nosiš, su li medvedi još složni?“ — „O slogi nejma više govora, odgovori lesica, posijala sam medju njih sjeme nesloge, a nesložni neprijatelji su već i predobljeni; naskoči jih dakle, tvoji su!“ — „To je pravo, reče lav, ali kako onda ako se opet pomire?“ — „Ništa zato, odgovori lesica, jerbo zakrpan opanak nije nikad više nov.“ — Bratjo! Ljubimo se i budimo složni; čuvajmo se onih, koji siju medju nas sjeme nesloge — jedanput nesložni, za uvijek smo propali!

* **Abecednica v podobah in berilo za otroke.** Sestavil Ivan Tomšič, učitelj na ljubljanski c. k. normalni. Dobiva se v bukvarnici Giontini-a v Ljubljani po 12 kr. — Zagledavši to dobro knjižico s podobami smo bili bolj veseli kot da bi bili videli deset drugih knjig, ker to je prva v slovenskem jeziku in živo potrebna otročičem našim, ki se začno brati učiti. Drugi narodi imajo tacih in enacih, s podobami razjasnjenih knjig na cente, ki mladino mikajo in jo vabijo k branji koristnih reči. Še stari gledamo radi podobe (slike), kaj ne bi mladina gledala rada „pildkov“! Gosp. Tomšiču in Giontini-u gré tedaj za to malo stvarco velika hvala. Nadjamo se, da ne ostaneta le pri tej začetnici, marveč da se lotita še drugih, pa v podobah ličnih, kolikor je za nizko ceno mogoče, da z naukom se vadi tudi dober okus.

* **Slovenski Glasnik**, popuščen po gosp. prof. Janežiču, bode ob novem letu začel izhajati v Mariboru pod vredništvom gosp. Jurčiča.

Kratkočasno berilo za zimske večere.

Cerkev božjega groba v Jeruzalemu.

Malarija njene kuple je dovršena. Francozki umetniki so v 6 mesecih pomalali 1200 štirjaških metrov (1 francoski meter je nekaj čez 3 dunajske čevlje). Načrt vsemu je naredil slikar A. Salzmann, in reči se mora, da ga je stal mnogo truda in premišljanja, ker ni smel va-nj vplesti niti znamenj (simbolov), niti podobščin (figur), niti napisov — vendar pa je moral držati se zloga (stila) 12. veka. Zarad tega je načrt sestavil iz samih cvetličnih vencev, kakoršni se nahajajo v stavbah v času križarskih vojsk. Vsa sestava je jako olikanega okusa, barve se kaj lepo vjemajo. Vrh kuple je predrdt; svetilnica njena (laterna) je 3 metre (čez 4 dunajske čevlje) visoka, njen premernik 5 metrov dolg; močan pa je tako, da nosi visoki, debelo pozlačeni križ.

V znožji kuple od znotraj je galerija okoli in okoli; v 20 rdeče zmalanih nišah (zdolbinah ali jamah v zidu) po pet zlatih svetilnic visi na zlati podpori. Teh 100 svetilk je podarila ruska država. Niše se ograde s pozlačenim omrežjem. Novi 5 metrov visoki zidni venec, na katerem sloni kupla, se pa zmala še tedaj, ko se zedinijo vlade, ki so si zarad te cerkve prišle navskriž. Ko se zvrši še to delo, prekrasna bode krogline okoli kapele božjega groba.

Dopisi.

Iz Trsta. U. — 29. dne u. m. so imeli Svetoivanci malo besedo za svoje domače. Prišlo pa je tudi iz Trsta mnogo gospôde, ker je izvedela, da se bode spet igrala Vilharjeva igra: „Slep ni lep.“ Vsi igralci so izvrstno igrali. Pri tej besedi pa so pokazale še posebno svetoivanska dekleta, da so vrle Slovenke; pele so na odru Vilharjevo „Slovensko dekle“ prav dobro. Drugo dekle je imelo sledeči govor: „Presrečno Vas pozdravljam slovenske sestre in slovenski bratje. Temu kraju se tedaj pravi čitalnica. — Ko smo dekleta nedavno slišale, da se pri sv. Ivanu napravi čitalnica, gledale smo debelo, kakor da bi nam kdo pravil o turških vaséh. Pozneje smo mislile, da bode tukaj dvorana, kjer se bode le jedlo, pilo in plesalo, pa tudi drugi so to mislili in še zdaj mislijo. Zarad tega so povzdignili glas rekoč: saj se že tako dosti greha godi, zdaj pa zarad čitalnice in v njej se ga bo pa še več! Še celó naše laške gospé, katerim povemo, so nas zarad naših vrlih slovenskih bratov, kateri so čitalnični udje, psovale in zasramovale — vrh tega pa tudi žugale, da nam ne dadó več perila. Pravo slovensko dekle in slovenska žena se pa tacega žuganja ne ustraši. Lahko taki gospôdi rečemo: Ne bojte se ne, da vam bomo vaše perilo s slovenskim duhom pokadile, kajti me čislamo duh slovenski, in škoda bi bilo za-nj. Kar nam pa denarja daste, ne daste ga nam zastonj, ampak zaslužimo ga pošteno in trdo. Onim pa, kateri se bojé pregreh, rečem le to: Ne dajte se za nos voditi, vpišite se v čitalnico, in videli boste, da se tukaj vse pošteno in na postavni poti ravna, tako, da se ne žali ne bližnji ne Bog. Možje in fantje hodijo le-sem brat časnike in bukve, in se pošteno veselijo, me dekleta in žene pa, da se v poštenem imenu veselimo in marsiktero milo slovensko pesem peti naučimo namesti laških, s kterimi smo se dozdej pačile. Ostanimo toraj od zdaj dalje zmerom in do konca svojega življenja zveste hčerke matere Slave! Našo čitalnico pa in tiste može, ki se za-njo trudijo, Bog živi!“ — Tako je govorilo dekle, ter pokazalo, da tudi ženski spol gori za narod naš. Živile vrle Slovenke! — Svetoivanski pevski zbor je pel „Primorsko“ in posebno „Sablenska brušena“ tako izvrstno, da se, kar se teh pesmi tiče, lahko meri z najboljšim zborom. Deklamoval je neki mož Vilharjevo „Kmet“ tako vrlo, da ni bilo pred konec ploska, dokler je ni še enkrat deklamoval. Slišal sem, da se zdaj učé Vilharjevo opereto „Jamska Ivanka“. Ne dvomim, da jim tudi ta pojde od rok. — Svetoivanska čitalnica bode živela, da si tudi ima nasprotnike, kateri le od slovenskih žuljev živé in bogaté. — Živeli vsi vrli Svetoivanci! Ne udajte se!

Slovenja Bistrica. — Novo ustanovljeni čitalnici naši predsednik je gosp. dr. Vošnjak, gosp. Fr. Rajej blagajnik, gospodje: gostilničar Limavšek, koncipient J. Železnikar in župnik K. Cenec pa odborniki.

Iz Idrije. ** — V 59. listu „Tagblatta“ je bilo rečeno, da Kraševci svoje otroke v našo glavno šolo pošiljajo in da trgovci in posebno pa učitelji zavoljo

manjega obiskovanja šole mnogo zgubo trpijo. Na to se le spet more reči: „Ein Königreich für eine Wahrheit im Tagblatt.“

Po sporočilu c. k. glavne šole za l. 1868. v Idriji bili so iz Notranjskega v 4. razredu 4 učenci, v 3. razredu jih je bilo 5, v 2. razredu 4, v 1. razredu pa je bil le eden, — v 2. razredu 2, v 1. razredu 1 deklica. Te številke tudi za letošnje leto veljajo, kajti ni jih niti več niti manj. Iz Postonje ni tukaj celó nobenega otroka v šoli; iz Planine in Senožeč je po eden. Stariši so jih poslali, kakor mi je iz gotovega vira znano, zavoljo tega od doma, ker njih domače okolščine so take, da bi se otroci domá prav nič ne naučili. Zakaj jih pa niso v Postojno poslali, povedal bom kmalu.

Največ je tukaj gori imenovanih otrok iz tistih krajev Krasa, ki je bliže Trstu. Govôri in povej Tagblatovič! zakaj neki ne pošiljajo stariši otrok v Trst, ker celemu svetu je znano, da Krašovec ne tržuje z Nemčijo, ampak z Italijo, in da je njim laški jezik koristnejši kakor nemški, kterege ne potrebuje. Tukaj v Idriji je vse dober kup; plača se od otroka na mesec največ po 10 gold., kajti knap je zadovoljen, da dobi le majhen pripomoček k svojemu pičlemu zaslužku, da potem laglje svojo obilno družino ohrani. Tudi imamo tukaj nekoliko otrok iz Vrhnike, gotovo zavoljo tega ne, da bi se v Ljubljani preveč slovenščine naučili (ker tako daleč z ljubljansko c. k. normalko še nismo prišli), ampak pošiljajo jih stariši le-sem ravno zavoljo rečenega vzroka. Imamo pa tudi otrok, ktere tukajšnji premožni stariši v ljubljansko c. k. normalko pošiljajo, a tudi gotovo zavoljo tega ne, ker se bojé, da ne bi se v Idriji preveč slovenščine naučili. Ako se tedaj to ali uno zgodi, vsegdar so temu taki vzroki, katerih je treba v posebnih okolščinah domačih iskati, ne pa nepremišljeno ali pa tendencijozno trditi, da zvonec nemščine kliče otroke v druge šole.

Iz tega naj Tagblatovič razvidi, kako mu dopisniki debelo lažejo, ako „bedeutende Einbusse in ihrem Einkommen“ podtikavajo drugam; poštenemu in značajnemu možu pa je dolžnost, da vsako stvar dobro pretehta, predno kaj reče, ne pa da jo v svet blusne, kakor jo v smetéh pobere. — Gotovo je, da se vsacemu časniku lahko primeri, da včasih kaj pové, kar ni resnica; al resnicoljubni list prekliče laž, ki se mu dokaže — „Tagblatt“ vrže si plahto čez oči in ušesa, pa nič ne vidi več in nič ne sliši!

15. dne u. m. nam je odbor čitalnice napravil prav prijeten večer. Deklamovalo in pelo se je in potem igral „Domači prepír“ tako dobro, da pohvala med igro in po igri bila je prav zaslužena. Godba je tudi svoji nalogi zadostila. — Ravno tako zanimivi večer smo imeli 6. dne t. m. v spomin rojstnega dne dr. Preširna. Igrala se je igra „Bog vas sprimi!“ Nismo dvomili nad dobro vršitvijo te igre, al tako izvrstne izpeljave ni nobeden pričakoval. Gospá J. kot „Špela“ je, čeravno vprvič na odru, prav dobro izvršila svojo nalogo, ravno tako tudi obá gospoda; venec pa gré ta večer gospodičini K., ki je predstavljala „Majdo“. Prav radostni večernici pripomogel je mnogo sveti Miklavž s svojimi darili, in tako smo prav zadovoljni zapustili dvorano. — Prihodnja „beseda“ bode v čitalnici naši 27. dne t. m.

Iz novomeške okolice. (Slučajno zakasnjeno.) Lep dokaz, da narodni duh tudi v naši nadepolni mladeži živo klije, bil je 2. dne t. m., ko so dijaci više gimnazije tukajšnje osnovali veliko slovesnost v spomin rojstnega dne našega slavnega pesnika Preširna. Srčna radost me je navdala, ko stopivši v lepo okinčano čitalnico vidim dvorano prepolno novomeških domoljubov, da naposled ni bilo ne kotiča več praznega.

— Vvod slovesnosti je bil slavnostni govor g. K. — o pomenu svečanosti, o življenji Preširnovem in delavnosti njegovi na literarnem polju s posebnim ozirom na dušni sad, ki so prirodile poezije Preširnovne med Slovenci. Temu govoru je sledila budivna pesem „Slovan“, ktero so dijaki pevci na občno zadovoljstvo peli. — Glavni del slovesne besede pa je bil dramatično vreden „Krst pri Savici.“ O krasni tej poeziji ni mi treba obširno govoriti, saj je znana vsacemu, kdor koli se zove Slovenca; rečem le to, da gospodje H. P. in K., kakor gospodičina M. Ogrinčeva so dovršili svoje naloge izvrstno. To niso bile le lepe besede, ampak živo čutje tega, kar je beseda govorila. — Po odpetih dveh pesmah „Strunam“ in „Slavček“ in dovršeni kratkočasne igri „Slep ni lep“ je g. K. s končnim govorom navdušil vse pričujoče, kateri so po pesmi „Lahko noč“ neradi slovó vzeli od slovesnosti, s ktero so si novomeški dijaci prikupili vsa za domovino zavzeta srca.

Iz Zabnice poleg Škofjeloke. K. E. — Na dan sv. Andreja se je odprla slovesno tukajšnja nova šola, ktera se je zarad mnogih ovir skoraj 7 let zidala. Poslopje je lepo, število otrok vsakdanje šole znaša čez 80.

V Šentjurji 4. grud. — Prišedši unidan v Kranj zvem, da se g. Deschmann v članku: „ein naturhistorischer Märtyrer“ tudi mene spominja v 90. listu lažnjivega blatnika ali „Tagblatta.“ Po navodu v Matičnem „koledarji“ za leto 1869., stran 67., zdolej pod črto natisnjenih besedi mi podtika laž in trdi, da on in jaz nikoli nisva govorila o slovenskem rokopisu za ljubljansko muzejno društvo.

Naj pred vsem Deschmannovi pozabljivosti nekoliko na pomoč pridem. Bilo je o začetku minule letošnje spomladi, ko prekrasno glivo (Pilz), ki je izrasla v netnišnici borovniške postaje na nekem tnalu, v Ljubljano k njemu prinesem, naj bi pozvedel, kako se imenuje. Vzel sem takrat sabo še dva metopirja, ktere loviti mi je Deschmann večkrat naročal, rekši, da se v podmoljih na Kranjskem zlasti na Notranjskem posebno znameniti nahajajo, in da bi se morebiti še kaj novega dobilo. Najprvo sva skozi lupo ogledovala glivo; on mi jo imenuje „polyporus sulfureus“ in mi na listek napiše to ime. Potem vzame iz steklenice metopirja, ju nekoliko ogleduje ter pravi: pustite mi to tukaj, da o priložnosti stvari bolj na tanko pregledam. Radovoljno mu ju pustim, in še zdaj ju ima, ako ju ni že zavrgel. Pri tej priliki, ko te stvari ogledujeva, mi med drugim tudi reče: „Sie könnten auch was für den Musealverein schreiben“ (vi bi tudi lahko kaj za muzejno društvo pisali). Jaz mu odgovorim: kratek popis borovniške okolice v prirodoslovnem obziru imam slovenski skoraj že dokončan. Na to mi reče: „A geh'n sie; wer wird das Slovenische lesen!“ To so „ipsisima verba“, prav lastne besede njegove, ki zadosti umevno povedó, ali je bila g. Deschmanna dobra volja sprejeti moj slovenski rokopis, in ali sem gledé na besede: „kdo neki bo slovenske spise bral“ — jaz ali on lažnik?

Kar on v svojem sestavku na dalje govori, da me je budil ter prosil, naj pridno preiskujem borovniško okolico in naj o rezultatih svojih študij v kakem muzejnem zboru sporočam, je sicer res; kajti to mi je priporočal še pred dvema letoma, ko mu nekaj gadov in kos rujavega železovca na ogled donesem. Ni pa res, da bi mu bil obljubil udeležiti se zborov tacega društva, v katerem zvonec nosijo tako zagrizeni sovražniki domačega (slovenskega) jezika.

Vendar k natančnejši karakteristiki zatiranja plodov „slovenskega uma in truda“ naj povem še to: Kustos Deschmann piše: „Že pred mnogimi leti sem nekterekokrat g. Robiču rekel, da vsako pripravno sporočilo

za muzejno društvo mi bo ljubo.“ Jaz sem mu poslal prav kratek nemšk popis jam ali podmoljev, ki se v Dobski okolici nahajajo, ki je v letniku 1862. leta na dveh straneh natisnjen, naprosivši ga, naj blagovoljno popravi pismene in jezikoslovne pogreške. Se vé, da vsak, kdor se s kako vednostjo še le pečati začne, dobro vé, da iz početka ne more veliko tehtnega pisati; mimo tega je moj takratni spis bil samo dodatek k Hauffen-ovemu, v letniku 1858. natisnjenemu popisu jam v omenjeni okolici, tedaj tudi ni mogel tako obširen biti, drugače, ko bi bil vse jame še enkrat popisal, kar bi nepotrebno bilo in brez koristi. Dobro pa vemo, da pred mnogimi leti tudi g. Deschmann ni veliko pisal v prirodoslovnih rečeh, akoravno se je s prirodoslovjem že marljivo pečal.

Na dalje pravi g. Deschmann: „ako bi bil jaz v „Koledarji“ natisnjeni Robičev spis dobil v roke, bil bi gotovo to, ker je znamenivo za občinstvo, sprejel v muzejni letnik ter vestno razglasivši skrbel za razširjenje najdene tvarine, kolikor je je do zdaj še neznanega bilo.“ Tedaj le samo to bi bil razglasil, kar je novega in občinstvu do zdaj še neznanega. Kako pa je to, da v popisu Iške doline ali grabna našteva v muzejnem letniku 1858. leta na str. 99. itd. tudi takih rastlin, ktere se nahajajo v vsakem kotu? Kako je to, da je v muzejni letnik 1866. sprejel: „Versuch einer Käfer-Fauna Krains, von Moritz Siegel“, in je v „Lai-bacherici“ jej toliko slavo pel, dasiravno omenjena „Fauna“ ni nič drugega kot zanikeren prepis Ludwig Redtenbacherjeve; zanikaren — pravim — ker v njej pogreša vsak, kdor se le kolčikanj sè žužki pečá, mnogo kranjskih, nasproti pa nahaja v njej mnogo taci, katerih bodeš zastonj iskal na Kranjskem! Obljubil nam je kustos Deschmann v ravno tistem slavošpevu, da o tem znamenivem (?) plodu ljubljanskega nemškega uma in truda bode še drugi pot govoril, — al brž ko se je starosta gosp. Schmidt v Šiški oglasil, naj učeni svet nikar ne misli, da se je on tega dela kaj udeležil, stisnil je g. Deschmann svoj rep med noge ter molči zdaj kot miška pred mucko.

Poglavito, kar kustosa Deschmanna v mojem spisu v oči bode, so polževa slovenska imena, ktera — tako pravi — „sem sam skoval ter s tem celó nič ne obogatil prirodoslovja naše dežele, še manj pa slovenskemu ljudstvu ž njim postregel, saj nobeden ne vé, kaj je krožkar, svitkar, kolačkar, obvajčkar itd. Najizvrstnejši polžar — pravi na dalje — po samem imenu ne bo si vedel misliti polža kake gotove vrste, ako bi poleg ne stalo latinsko imé; kaj če še le potem tak bralec, ki v takih rečeh izveden ni“ itd.

Na to g. Deschmannu odgovorim le to, da ni res, da bi bil jaz sam vsa imena skoval, marveč posnel sem je iz slovarja, čegar sodelavec je menda tudi Deschmann v prirodoslovnih rečeh bil; nekaj sem vzel iz knjige „štiri letni časi“, ki jih je poslovenil izveden naravoslovec, nekaj pa — horrible dictu! — sem jih res sam skoval. Vprašam pa g. Deschmanna, od kod so pa Nemci taka imena dobili? So jih bojé pode-dovali po Cimbrih in Tevtonih ali so celó od malika Tevta jim razodeta bila? Ali so jim z nebes padla? Ako imajo Nemci latinska ali grška imena v svoje naréčje prevajati, ali ne bi bilo tudi Slovencem pripuščno, živali, ki še nimajo imena, po vnanji obliki ali kakem drugem značaji tako ali tako imenovati? Bode morebiti Slovencem še le treba g. Deschmanna milostivega dovoljenja za to prositi? Nemški Deschmann pravi: kdo vé, kaj je „krožkar“, „svitkar“ itd. — Al naj mi pové: kateri preprost Nemec pa vé, kaj je „Windelschnecke“, „Schraubenschnecke“, „Kreismundschnecke“, „Tellerschnecke“, „Thorschnecke“ itd., in

vendar vsa ta in še druga nič bolj poetična imena je g. Deschmann zapisal v muzejni letnik 1858.!

Gosp. Deschmann sicer misli, da ravno tako lahko bi se „krožkar“ imenoval „potičar“, „svitkar“ pa „jer-baščekar“ itd. Na to mu vsak umen človek odgovori, da res ravno tako lahko, ako bi polževa lupinja ali polž sam tej ali uni reči posebno podoben bil. Naj mi kustos Deschmann pové: zakaj da Nemec Alisma Plantago imenuje Froschlöffel? Equisetum palustre — Sumpf-Kandelwisch, Leontodon — Löwenzahn, Thlaspi — Täschelkraut? Bogme! da je Slovenec tudi tako „kunšten“, kakor je Deschmann in oni Nemec, ki je „alisma plantago“ krstil — risum teneatis amici! — za „Froschlöffel“, „equisetum palustre“ za „Sumpfkandelwisch“! Se vé, da g. Deschmannu in ljudem njegove vere bi najljubše bilo, da bi Slovenci v svojem jeziku kar nič ne delali na slovstvenem polji, da bi potem veliki Nemec Anton Auersperg mogel po pravici a ne lažnjivo reči, da „vso slovensko literaturo lahko nese pod pazduho“! — Al gospodine Deschmann! vse Vaše oviranje in zaviranje je zastonj — Slovenec živi in hoče živeti in kaže to z delovanjem svojim čedalje bolj vsako leto. Zavirajte národno delovanje kakor koli: zadnja ura vam kljenka! Slovenci hočejo slovstvo svoje emancipirati nemške mōre.

Konečno pa naj bode povedano še to, da noben pisatelj slovenskih imen na polji prirodopisnem noče siloma vrvati nikomur, najmanj pa Nemcem in nemškutarjem; kdor nam boljših in primernejših oznani, prav hvaležni mu bomo. Pa tudi ne hrepenimo kakor nekteri (exempla sunt odiosa) po prirodoslovnem „mučeniškem vencu“, marveč le po tistem, o katerem sv. Avgustin pravi: „Omnium scientiarum disciplina est: cognoscere creatorem et creaturam.“

Simon Robič.

Iz Kranja 13. dec. — Tužnega srca sprejeli smo prežalostno novico, ktero nam je naznanil 10. t. m. telegraf, da občespoštovanega našega gospoda generalvikarja A. Kosa — ni več. V preblagem spominu bil je ranjki pri nas še od takrat, ko je tukaj bil za dekana, kajti milosrčnost njegova poznala ni nobene meje. — V znamenje hvaležnosti in spoštovanja se je tedaj tudi naš mestni odbor in corpore udeležil njihovega pokopa. Kakor pa vsa domovina, tako še bolj žaluje naš volilni okraj po britki zgubi svojega vrlega deželnega poslanca, kterege je v neugodnem času dvakrat enoglasno izvolil za svojega zastopnika. Bodi mu zemljica lahka! — Pri tej priliki naj še omenimo, da se bode tudi letos s pomočjo čitalnično napravila „beseda“, ktere dohodek je namenjen revni naši šolski mladini. Nadjamo se, da milosrčne roke, ktere so nam lansko leto pritekale na pomoč, nam tudi letos ne bodo odrekale svoje podpore.

Iz Ljubljane. Ker je Njih Veličanstvo cesar še zmiraj v Peštu, so se poslanci našega deželnega zbora podali v Pešt, kjer so v soboto prišli pred cesarja. Dozdaj jih še ni nazaj.

— Predsedstvo c. kr. gornje-avstrijske kmetijske družbe v Lincu v pismu do gosp. dr. Hen. Costa, zastopnika te družbe v velikem zboru kranjske kmetijske družbe, imenuje obravnave tega zbora zeló važne in zanimive. Častno je tako priznanje.

— Mesto Loka (poleg Kranja) je dobilo spet starodavno svoje zgodovinsko ime Škofja Loka. Da se odvrnejo zmešnjave z 8 ali 9 Lokami, ki jih imamo na Kranjskem, je mestni zastop prosil, naj se imenuje spet Škofja Loka in c. k. vlada je dovolila. Škofjski katalog se je zmiraj držal starodavnega imena, zato v

njem zmiraj nahajamo ime Škofja Loka (Bischoflak). Prav tako! — Da bi le še grda imena, kakor „Schweinsbüchel“ namesti lepega domačega „Sinja gora“ itd. šle rakom žvižgat. Sveta jeza zgrabi človeka, ako vidi, da so vsiljenci z imeni naših mest, vasi, rek, gorá itd. ravnali kakor sv — z mehom!

— (Smrt prečastitega gospoda general-vikarja Antona Kosa.) Cesar smo se bali v našem zadnjem listu, pripetilo se je žalibog! — Antona Kosa ni več! Huda bolezen vzela nam ga je 10. t. m. Le celó mala pešica je taci, ki so hlinili žalost na obrazu, srce pa jim je veselja igralo, da je smrt pokosila — veljavnega narodnjaka. Brezštevilna pa je množina, katerim je srce presunil glas, da je preblagi mož oči zatisnil za zmirom. Zraven knezoškofijskega kapitela je razposlal smrtni list po deželi tudi deželni odbor kranjski, v katerem je ves čas, kar je dr. Toman v državnem zboru, marljiv in dobro znajden referent občinskih zadev bil. Glasilo se je odborovo smrtno pismo tako-le:

„Britko nalogo spolnuje deželni odbor kranjski s prežalostnim tem naznanilom, da je preblagi njega ud, prečastiti gospod Anton Kos, infulirani stolni prošt, knezoškofov veliki vikár, predsednik knezoškofijskega konzistorija, vitez ces. avstr. Franc-Jožefovega reda, poslanec v kranjskem deželnem zboru, podpredsednik Matice itd. itd. itd., danes zjutraj, 3 četrt čez sedem, po kratki pa hudi bolezni in prejetih sv. zakramentih za umirajoče, v 64. letu svoje starosti mirno v Gospodu zaspal. Truplo umrlega se bode ob $\frac{3}{4}$ 8 uri dopoldne 12. dne t. m. v stolno cerkev preneslo in po biljah in slovesni črni maši na pokopališče k sv. Krištofu spremilo.

Izvrstna milosrčnost rajncega, plemeniti njegov značaj, neutrudljiva delavnost in iskreno domoljubje zagotavljajo mu časten spomin pri vsacem, ki mu je v življenji bliže stal — pri vseh, ki so ga poznali. Vsa dežela žaluje, da je zgubila po njem poštenega, mnogozasluženega zastopnika svojega!“

Prav je imel deželni odbor, ko je rekel, da dežela žaluje po prečast. generalvikarju. To je pričal velikanski slovesni pogreb, pri katerem je bilo ne le mestnega, ampak tudi ljudstva iz okolice ljubljanske in tudi od daljnih krajev toliko pričujočega, da ga že dolgo nismo videli toliko zbranega. Kranj je poslal vse mestne odbornike sè županom na čelu k pogrebu. — Da pa tudi taki, ki niso bliže poznali ranjcega, izvedó kaj o njegovem blagem srcu, zato navedemo nekoliko iz njegove oporoke, iz ktere dije isti duh, ki ga je navdajal v življenji. Za glavnega deda je postavil ljubljansko stolno cerkev, katero je pa zavezal plačati čez 20.000 gold. za dobrodelne ustave, na pr. ubožnici ljubljanski 500 gold., idrijski 500 gold., kranjski 1000 gold., radoliški 500 gold., jeseniški 5000 gold., jeseniškemu fajmostru za poboljšek pičle dose-danje plače 5000 gold., cerkvi idrijski, kranjski, radoliški, kranjskogorski, fužinski vsaki po 500 gold., radeški 300 gold.; 3000 gold. za dve dijaški ustanovi; 1000 gold. za zidanje jeseniške šole; 1000 gold. jeseniškemu učitelju za poboljšek; 2000 gld. za večne maše v raznih krajih; 100 gold. Matici, 50 gold. čitalnici za oblačilo ubozih šolskih otrok itd. Manjši del svojega premoženja, to je grajščinico Boben pa je volil svojemu bratu in dvema vnukoma in četirim vnukinjam, katerim velik pomočnik je že za čas svojega življenja bil. Tudi svoje posle je prav po očetovsko preskrbel. Tako dela toliko obrekovana „mrtva roka“! Njim, ki ne vedó, kako si je blagi gospod, ki je že o življenji toliko dobrot delil, prihranil to premoženje, povemo, da je to dedovino po svojem očetu dobil, ki je bil grajščak na Gorenskem.

Večen spomin rojaku, o katerem se pač po pravici reči more, da je bil mož ves po volji Božji!

Na grobu

prečastitega nepozabljivega gospoda

ANTONA KOSA,

stolnega prošta, knezoškofovega vélikega vikarja itd. itd.

Razodeni pesem žalostna čutila,

Pevaj srca najbridkejše bolečine:

Črna zemlja nam možaka je pokrila,

Sina vrlega slovenske domovine.

Luč očesa je vgasnila ljubeznjiva,

Vtihnile na veke v ustih so besede,

Srce blago v prsih blaženih počiva,

Palca je pastirska padla z roke blede.

V njem pastirja je zgubila cerkev sveta,

Vrlega namestnika vladikovina,

Mi, prijatli dragi, dobrega očeta,

Sina zvestega slovenska domovina.

Kranj in Idrija in ž njo Ljubljana,

Krajna vsa, Slovenija žaluje cela;

Srcem vsem je smrt njegova britka rana

Zgubo tako obžaluje vsa dežela.

Čudni, o Gospod, so sklepi volje Tvoje;

K sebi vzel si ga, da daš mu prej plačilo,

Da ga sprejmeš prej med zveste sine svoje,

Da mu vrlo delo prej bo tje sledilo.

Blagor mu, ki se preselil v kraj presrečni,

Kjer nevihta ga življenja več ne drami;

Ločil se od nas je, — al spominek večni

Mu ostal bo v srcih, živel bo med nami!

J. Bilc.

— Sl. čitalnica ljutomerska je naši ljubljanski poslala fotografijo tabora ljutomerskega, — nov dokaz prijazne vzajemnosti.

— Sl. vredništvo „Slov. Naroda“ je za spominek Vodnikov poslalo gosp. dr. Jan. Bleiweisu 36 gold., ki so donesek „besede“ vrlih novomeških gimnazijskih učencev v spomin Preširnov. Gospod doktor je izročil ta denar ljublj. hranilnici, ktera hrani ves Vodnikov denar.

— (Poberki iz „Tagblatta.“) „Tagblatt“ je skušal te dni denuncijant biti „Novic“, katerim to očituje, da so rekle, da sta minister Giskra in Berger vojaščine odkupila svoje dečke, in s tem pokazale, da pri vsaki priliki sedanje ministre rade piknejo (ein's anhängen). „Tagblattu“ naj bo na to ta odgovor: „Novice“ te novice niso iz prstov izcuzale, ampak jo pobrale ne samo iz enega, ampak iz več časnikov dunajskih. Ali je minister dr. Berger oženjen ali ne, tega „Novice“ ne vejo, ker se nič ne brigajo za geneologijo ministrov. In če minister Berger ni oženjen, iz tega še ne sledi, da minister dr. Giskra ni kterege sinčeka vojaščine odkupil, o temu pa „Tagblatt“ nič ne pové. Sicer pa bi bil g. Dežman, revident slovenskih časnikov, lahko odvrnil to nesrečo, da ne bi bile „Novice“ ministru otrok pripisovale, katerih nima, ako bi ne bil čakal na to, da so „Novice“ to novico povzele iz dunajskih časnikov, ampak da bi bil brž dementi zaklical dunajskim časnikom! — Kader „Tagblatt“ misli, da kak njegov „Leitartikel“ ne bi imel dosti ve-

ljave, si pokliče „mehrere Bürger von Laibach“ na pomoč, da mu pošljejo kak „Eingesendet“. Tako manevrira spet zoper g. Svetca, da se je predrznil zagovornik biti društva Sokolovega, ko je tožilo nesramni dopis iz Ljubljane v stari „Pressi“, in da v zagovoru svojem ni rožic sadil nemškutarenju ljubljanskemu. Zato primejo Svetca zdaj „mehrere Bürger“, češ, da Ljubljana ne potrebuje magistratnega komisarja, ki je celo leto na Dunaji, ki ne pozná policijskega opravilstva itd. Gosp. Svetčeva edina pregreha, da ga „Tagblatt“ obira, je ta (in to ves svet vé), da ne stoji v vrsti Tagblattovih „mehrere Bürger“, sicer bi g. Dežman in njegovi prijatli Kromer, Brolich in Derbič morali vedeti, da so bili 5 ali 6 let na Dunaji v državnem zboru in jih nobeden ni pozival, naj popustijo svoje službe. Da pa g. Svetec ni tak policista, kakor ga hoče imeti „Tagblatt“, to mu ravno v mestu in po deželi daje veljavo, ker prva zapoved tudi tej službi je: pravica. Sicer pa rečemo le to: Naj tisti „mehrere Bürger“ stopijo z odprtim vezirom pred svet, da jih pozná g. Svetec in jih poznamo drugi, kajti sè zakotnimi napadniki se noben pošten človek ne boruje! — Imenujte se, da vemo, kdo ste, da potem preračunimo, koliko davka plačujete v mestno blagajnico „am Zinskreuzer und Bierzuschlag“!

Novičar iz domačih in ptujih dežel.

Dunajski državni zbor je 10. dan t. m. začel spet svoje delovanje, in isti dan se je končal s kralje-

vim ogovorom zbor ogerski, ki je 3 leta trajal in se po novih volitvah poslancev neki sopet začne maja meseca 1869. leta. Res marsikaj je dovršil ogerski zbor, na vso moč je vodo vodil na svoj mlin; al najvažnejšo stvar je zanemaril — Srbom, Slovakom, Rumunom in Nemcem ni dal narodne ravnopravnosti in dokler te ni, stoji ogerska „država“, kakor je rekel srbski poslanec, le na pesku. Hrvatom je v baronu Bedekoviću naklonil lastnega ministra, in v baronu Rauch-u civilnega bana, — a vendar je tužna Hrvatska. — 8. dne t. m. je bila že večkrat omenjena nova vojaška postava oklicana, iz ktere prinesemo drugi pot poglavitne reči. Isti dan je bil oklican cesarjev ukaz do armade, v katerem Njih Veličanstvo vojakom živo na srce poklada novo postavo. „Cesarstvo potrebuje mirú; skušati moramo, da ga ohranimo“. S temi besedami začel je cesar svoj armadni ukaz. To so zlate besede, skoz in skoz resnične. Da bi le obveljale! Al če pogledamo, kar se kuha med turško in grško vlado, — kar se pripravlja v Rumuniji, na Španjskem, Francozskem in Laškem, in kako se Bismark suče v Prusiji — vse kaže na oblačno nebo. — Ažijo srebra je danes 18^{1/2}.

Vabilo.

V nedeljo dopoldne ob pol enajstih se bodo v čitalnici delila oblačila ubozim otrokom. Vsi, ki so darovali v ta namen, so vljudno vabljeni k tej delitvi. Odbor.

Listnica vredništva. Gosp. J. P. v Bel. grad.: Prosimo pismo.

Vabilo na naročbo „Novic“ za 1869. leto.

„Novice“ slovó jemaje od 26. tečaja mislijo, da ne morejo poštenejše priporočati se za naročbo novega tečaja, nego da rekó, da ostanejo to, kar so bile vsa pretekla leta — učiteljice in voditeljice narodu slovenskemu na mnogovrstnem polji. Da so v političnih zadevah najhuji trn pēti nemškutarski, — da nasproti premalo razsajajo drugim, — to dobro vedó; al ne uni ne ti nas preverili ne bodo, da postopanje naše ni pravo. Pustivši vsacemu svoje mnenje, ne damo si siliti družega sebi. Zraven tega, da „Novice“ po čedalje večji omiki ljudstva našega hrepenijo po zboljšanju materialnega blagostanja njegovega, bila jim je tudi zvesta skrb za to, da se naš narod, po mnogoletnem poptujčevanju zeló zbegan, dramí k zavednosti narodni, ki mu je potrebna v napredek. Edinost med nami Slovenci: to je bilo iskreno prizadevanje „Novic“ skozi 26 let — zato so s posebno skrbjo odvrčale vsak prepír, vsak razpor, ki je na dobro le nasprotnikom našim, na veliko škodo pa materi Sloveniji sami. Popolna narodna ravnopravnost in s to vred poštena svoboda v socialnem življenji do tiste meje, da se nikakor ne žaliyo svetinje katoliške vere našega ljudstva: to je politično gēslo „Novicam“ bilo in to jim bode. In ker je v mnogonarodni Avstriji prvi pogoj svobodi vseh narodov ta, da se vsacemu narodu brez izjeme dadó enake národne pravice, tedaj vidijo „Novice“ srečo in mir Avstrije še le v tem, da se sprava (ausgleich) dovrši z vsemi narodi njenimi, naj so takraj ali unkraj Litave. Kakor je Avstrija po hudem nasprotovanji iz centralizma vendar-le prestopila v dvalizem, tako je upati, da po vsestranski spravi iz dvalizma prestopi v pluralizem, to je, v federalizem, kateri bi Avstriji večo centralno moč dal, nego jo jej daje zdaj ogerski dvalizem. — S tega stališča bodo presojevale tudi vprihodnje vse, kar se bo godilo tù in tam vprihodnje.

S takimi misli stopijo „Novice“ v 27. tečaj — ter vabijo narod naš k novi naročbi, in ob enem prosijo prijatle svoje, po vseh pokrajinah slovenskih bivajoče, duševne podpore s peresom svojim tudi vprihodnje. Že je pripravljeno lepo gradivo za novo leto in med družim naznanjamo v veselje brezštevilnih častiteljev njegovih to, da je slavni Koseski „Novicam“ poslal prevod peterih izvrstnih ruskih Puškinovih pesem, ki se bojo brž ob novem letu tiskati začele.

„Novice“ z „oglasnikom“ vred veljajo

po pošti za celo leto 4 gold. 20 kr. — v tiskarnici za celo leto 3 gold. 60 kr.

po pošti za pol leta 2 gold. 20 kr. — v tiskarnici za pol leta 1 gold. 80 kr.

po pošti za četrt leta 1 gold. 15 kr. — v tiskarnici za četrt leta — 90 kr.

Za pošiljanje na dom v Ljubljani se plača za celo leto 36 kr., za prenaredbo napisa med letom 10 kr. Naročnina se pošilja tiskarnici Blaznikovi v Ljubljano.